

Endringsstrategier: Tre veier for endring

Intervensjon for å få til endring i en elevgruppe kan foregå på tre vis:

- **Vekt på klasseledelse** og den enkelte lærers tilnærming i klasserommet
- **Prosess med enkeltelever** kombinert med utvikling av **Felles ledelse**, innføring av **Elevsamtalen** som verktøy og aktiv kartlegging.
- **En markant snuprosess** hvor negative forhold i klasserommet og mellom elever gripes markant for å få til rask endring. Det gjelder å starte positive spiraler hvor enkeltelever opplever å lykkes raskt.

Vekt på klasseledelse er alltid viktig for å bygge den gode skolen. Men det er ofte ikke tilstrekkelig for å skape nødvendig endring når negative forhold har fått råde over tid, både i klasserom og mellom elever. To forhold gjør at endring med hovedvekt på den enkelte lærers klasseledelse kan vise seg vanskelig å få til.

- Voksne i skolen er forskjellige på alle vis, både mht. relasjonsstyrke, hva de får til, ønsker, forstår, og på mange andre måter.
- Elever er også forskjellige på alle vis. Noen elever stiller i overkant store krav til voksne i skolen, og krever rammer og oppfølging som ikke kan eller skal hvile på den enkelte voksne alene. Mange lærere opplever å stå alene i uhåndterbare situasjoner over tid.

To andre tilnærminger egner seg godt for å skape endring: 1. Prosess med enkeltelever, og 2. En markant snuprosess for hele elevgruppa. Hvilken vei man velger avhenger av hvor store og omfattende problematikken er, og hvor raskt man trenger endring.

En markant snuprosess

En markant snuprosess innebærer både at voksne skal feie for egen dør, at elever blir lyttet til og sett, og at elever blir ansvarliggjort for dårlige valg de tar.

En slik prosess egner seg godt der skolen trenger rask endring i en klasse eller

på et trinn. Etter noen få ukers forarbeid og et foreldremøte kan man starte med elevene. Fra et par dager til et par uker kan det ta å få det meste på plass i undervisningen. Negative forhold i friminutt og på fritid kan ta noe lenger tid ettersom hvilken innsats skolen legger inn.

En markant snuprosess innebærer arbeid langs to akser samtidig. Den første handler om samarbeid og bygging av enhet mellom voksne, definering av felles tilnærminger, strategier og tilrettelegginger for elever, aktiv kartlegging og ikke minst bygging og vedlikehold av gode en-til-en relasjoner inn mot enkelteleven. På dette viset bygges en felles voksenledelse over elevene.

Den andre aksen handler om tydelighet og klare føringer inn mot elever, samt begrensing av handlingsrom og ansvarliggjøring av elever dersom de tar dårlige valg.

Les mer om **Ansvarliggjøring**

Les mer om **Marty Feldman- tilnærmingen**

En markant snuprosess egner seg godt der

- mange elever har uvaner og trenger hjelp for å få slutt på både tull og tøys i timene
- enkeltelever eller grupper av elever har tatt eller forsøker å ta styringen som et ledd i en maktkamp med voksne
- det er vanskelig å få gjennomført undervisning
- enkeltelever eller grupper av elever trenger å bli løftet ut av negative roller de kanskje har hatt over år
- mye negativt skjer i det skjulte mellom elever. Utrygghet, negativitet, konflikter får råde grunnen, som resulterer i en dårlig skolehverdag for mange elever
- voksne sliter med å etablere lederskap og lykkes derfor ikke med å ta gode nok grep inn mot enkeltelever og elevgruppa.

Det siste punktet er ikke minst viktig. Det er nødvendig å stoppe ødeleggende atferd hos elever raskt uansett om den voksne er i posisjon inn mot elevene og "har det som kreves", eller ikke.

Voksne kan være på minussiden i forhold til elevene og på ingen måte være i posisjon til å få til nødvendig endring på egenhånd. Dersom bråk, uro,

negativitet og usikkerhet er et resultat av at voksne ikke har relasjon, lederskap, fasthet, positivitet eller vilje/ evne til å endre egen rolle, kan en markant snuprosess være avgjørende for å stoppe bråk, utfordrende elever og krenkelser mellom elever.

Voksne i skolen som er på minussiden inn mot foreldre og elever, stiller store krav til skolelederen. En endringsprosess må omfatte utvikling av Felles ledelse, styrking av relasjoner til enkelteleven, og kanskje må også et spørsmål bli stilt: Er det riktig voksen på riktig plass?

Les mer i artikkelen **Snuprosess i klasser** på godskole.no

Prosess med enkeltelever

I mange klasser kan det meste være på stell med unntak av noen få elever som både gjør mye ut av seg og som tar det meste av lærerens tid utenom undervisning. Dersom forholdene er oversiktlige, det er få elever med uvaner, læreren har gode relasjoner til enkelteleven og det råder en grunnleggende trygghet i elevgruppa, kan det være riktig å vektlegge prosessen inn mot enkelteleven for å få til endring.

Mange av de samme verktøyene og elementene man finner i den markante snuprosessen er også med her: Utvikling av Felles ledelse og innføring av Elevsamtalen som fast arbeidsredskap. Aktiv kartlegging av uvaner/ brudd på standarder/ uakseptabel atferd i klasserommet og mellom elever gir grunnlaget for endring av enkeltelever.

I utgangspunktet kan endringsprosessen starte via klargjøring av forventninger, hyppige elevsamtaler, kontakt med foreldre og forespeiling av tiltak dersom eleven ikke tar bedre valg. Eleven skal møte voksne på tilbudssiden, som ønsker å legge til rette og som skal lytte ut eleven det gjelder mht. behov og ønsker. Men eleven skal også møte tydelige voksne som velger å gripe fatt i og som er forutsigbare på tiltak. "Gjør du slik og sånn, så gjør vi sånn og slik." Det kan ende med ansvarliggjøring og begrenning av frihet dersom eleven fortsetter å ta gale valg.

Elever som ikke får til skal oppleve å bli sett, lyttet til og lagt til rette for. Men ingen har uansett rett til å krenke eller ødelegge for andre, selv ikke elever som

av ulike grunner ikke får til. Fortsetter den uønskede atferden kan resultatet bli en mer skreddersydd hverdag i skolen, med tilrettelegging og begrensnig av handlingsrom og frihet.

De mest utfordrende elevene

Elever fra A til Å

Voksnes forskjellighet